

[Alice Faber]

det indskrænker retssikkerheden, er jeg ikke så overbevist om, som de øvrige er.

Til hr. Nør Christensen vil jeg godt sige, at almindelige mennesker kalder det altså stadig væk forhørsmetoder. Det kan godt være, vi har nogle fordomme om politiet, men dem har vi så, og så skal vi have dem udryddet også i retssalen.

Min overraskelse om modtagelsen gik egentlig på, at vi ikke fik mere diskussion om retssikkerheden, end vi gjorde, altså at folk ikke var mere modstandere af, at man gik ind på dette konkrete område og lavede de indskrænkninger med hensyn til offentlighed, hvorved de sigtede får en anden stilling, end de har ved andre forbrydelser.

Justitsministeren (Ninn-Hansen):

Til fru Alice Faber skal jeg sige, at det vil være urigtigt at fremsætte lovforslag, inden vi har en udtalelse i hvert fald om det pågældende emne fra det udvalg, vi nedsætter. Det er i hvert fald ikke min tanke, at noget sådant skal ske. Det ville være lidt meningsløst over for udvalgets medlemmer og de kvindeorganisationer, der har rettet henvendelse om det, hvis man begynder at lovgive forinden. Men der er ikke noget til hinder for, hvis udvalget ønsker det, at man kan komme med en delbetænkning, og at vi på grundlag af en delbetænkning kan fremsætte et lovforslag. Om det så vil være ønskeligt, er en anden ting. Det synes jeg vi må vente og se på til den tid.

(Kort bemærkning).

Wilhelm (VS):

Jeg synes, det var meget nyttigt med fru Alice Fabers præcisering af forslaget punkt 5, men så må jeg også konstatere, at det ikke er partsrettigheder, man ønsker for offeret og offerets advokat, sådan som ordføreren ellers sagde tidligere, og sådan som der står i bemærkningerne. Den begrænsning, fru Alice Faber lagde frem her, synes jeg er gunstig og nyttig. Det andet med partsrettighederne ville fuldstændig bryde med princippet om, at når vi har at gøre med strafferetsplejen, er det det offentlige, der er modpart, og ingen andre. Jeg takker for den præcisering. Det er altså ikke partsrettigheder, man ønsker.

Jeg savner stadig væk SFs holdning til, om man vil opgive det i dansk strafferetspleje

for mig at se meget fundamentale princip, at man kun straffer for handlinger, der er begået med forsæt.

(Kort bemærkning).

Alice Faber (SF):

Vi ønsker stadig væk kun at straffe handlinger, der er begået med forsæt.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Anden næstformand (Mette Madsen):

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til retsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

6) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 44:

Forslag til folketingsbeslutning om erstatning fra staten til ofre for forbrydelser.

Af Wilhelm (VS) m.fl.

(Fremsat 14/1 83).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Justitsministeren (Ninn-Hansen):

Venstresocialisternes forslag går ud på, at loven om erstatning fra staten til ofre for forbrydelser skal ændres, sådan at den forurettede får et retskrav på erstatning, i hvert fald for så vidt angår sager, hvor der foreligger dom om erstatningsudmålingen.

Det fremgår af bemærkningerne, at forslaget er fremsat bl.a. på baggrund af tilfælde, hvor erstatningsnævnet har udmålt en lavere erstatning end den, som i de samme sager er fastsat ved dommen i straffesagen.

Hr. Wilhelm henviser loyal til det spørgsmål, han har stillet, og det svar, jeg har givet. Det er spørgsmål nr. S 246. Jeg kan derfor i det væsentlige henvise til det svar, jeg afgav

[Justitsministeren]

dengang. Det er rigtigt, at der kan fremkomme afvigelser, men der er også nævnt de grunde, der bevirker, at sådanne afvigelser kan forekomme.

Jeg vil gerne tilføje, at sådanne afvigelser kan forekomme ikke blot i nedadgående, men også i opadgående retning, således at nævnet tilkender den forurettede et større beløb, end der er tilkendt ved dommen i straffesagen.

Det er da et interessant og vigtigt problem, der er rejst med beslutningsforslaget, men det er også et problem, der kan være vanskeligt at løse. Det skyldes bl.a., at vi mangler i dag, som det er nævnt i mit svar, talmæssige oplysninger, der kan belyse problemernes omfang og karakter. Jeg kan imidlertid oplyse, at erstatningsnævnet nu har iværksat en fremadrettet undersøgelse, som til sin tid vil kunne give os et bedre vurderingsgrundlag.

Som jeg nævnte i forbindelse med behandlingen af den forrige sag, har det udvalg, der blev meget omtalt under denne førstebehandling, mulighed for at se også på spørgsmålet om den forurettedes stilling i grove voldssager og spørgsmålet om erstatning til disse ofre. Jeg vil derfor finde det naturligt, at udvalget får lejlighed til at overveje de spørgsmål, som er rejst i venstresocialisternes beslutningsforslag. Derfor vil jeg, når undersøgelsen foreligger fra erstatningsnævnet, sende ikke blot undersøgelsen, men også dette forslag og debatten, der finder sted, til udvalget, sådan at man kan få en grundig belysning og drøftelse af disse spørgsmål.

Ole Espersen (S):

Erstatningsloven er noget helt specielt. Bortset fra vaccinationsloven er det det eneste tilfælde, hvor man her i landet betaler erstatning fra statens side, uden at der foreligger nogen skyld fra samfundets side. Det er altså noget helt særligt, når man fra VS' side nu ønsker at udvide disse erstatningsmuligheder, således at der bliver et egentligt retskrav.

Vi vil bestemt ikke afvise en drøftelse af det, men vi skal gøre os klart, at der er mange, mange andre tilfælde, hvor folk kommer til skade uden egen skyld, uden at straffeloven er overtrådt, og hvor behovet for en erstatning er mindst eller i hvert fald lige så stort, som vi kan forestille os i disse tilfælde

med erstatningerne til ofre for lovovertrædelser. Derfor er det ikke helt så enkelt bare at udvide erstatningskravene her og så stadig væk glemme, at der altså er andre tilfælde, hvor behovet er mindst lige så stort.

Imidlertid, som jeg sagde, er der ikke noget i vejen for, at vi ser på, om loven trænger til en revision. Den har nu virket i 6-7 år, og det vil i hvert fald være interessant at få de oplysninger frem, som justitsministeren lovede os her. Dem vil vi gerne være med til at bearbejde i retsudvalget og eventuelt også dér tage stilling til, om vi skal tage et initiativ i folketinget uden at afvente det udvalgsarbejde, som ministeren har nævnt. Men det er en kompliceret sag, og da loven, selv om det ikke står i lovteksten, jo primært sigtede på en erstatning til voldsofre, og da dette forhold omhandles i det kommissorium for udvalget, som ministeren har nedsat, vil det nok umiddelbart være naturligt i hvert fald, at man tager spørgsmålet op dér også sammen med de andre problemer, som udvalget skal behandle.

Lis Møller (KF):

Jeg synes, det er udmærket, at VS har taget dette spørgsmål op. Vi fik som bekendt loven om erstatning i 1976, men så vidt jeg har fået oplyst, er den blevet brugt meget lidt, måske fordi ofrene ikke kender lovens eksistens, måske fordi mange advokater ikke ved, hvad de skal stille op med den.

Efter loven skal erstatning ydes efter en rimelighedsvurdering og ikke efter et retsprincip. Jeg er enig med forslagsstillerne i, at der er grund til at overveje, om dette skal ændres.

I dag administreres erstatningsordningen af et særligt erstatningsnævn, og nævnet har to særlige og forskellige opgaver. Det skal fastsætte erstatning til ofre for voldsforbrydere, som aldrig blev fanget og dømt, og det skal fastsætte en statslig godtgørelse i de tilfælde, hvor gerningsmanden er dømt, men ikke i stand til at betale. Det er her, problemet opstår, fordi nævnet i en række tilfælde har ændret på de erstatningsbeløb, som et voldsoffer er blevet tilkendt i retten. Her støder vi næsten ind i den samme problematik, som vi drøftede vedrørende adoptionsnævnet. Heller ikke erstatningsnævnets afgørelser kan ankes.

[Lis Møller]

I bemærkningerne til forslaget nævnes et eksempel på en urimelig nedsættelse, men der tales også om en lang behandlingstid, nemlig 6 måneder. Ja men det er jo ingenting. Jeg har også et eksempel. Det drejer sig om en voldsforbrydelse, hvor sagen stod på i 2 år, og hvor erstatningen blev halveret. En kvinde blev overfaldet i sit hjem i oktober 1980 af en efter politiets opfattelse professionel sædelighedsforbryder. Hun turde derefter ikke blive boende i sin lejlighed, hun begyndte at gå til psykiatrisk behandling. Efter nogen tid måtte hun sygemeldes og mistede sit arbejde. Manden blev anholdt, hun blev konfronteret med ham i retten, hvilket forværede hendes psykiske tilstand. Hendes økonomi brød fuldstændig sammen, og barnet var ved at tage psykisk skade. Først i begyndelsen af august 1982, altså små 2 år efter, blev der afsagt dom om erstatning, en erstatning på 40.000 kr. Det var efter min mening for lidt efter 2 års psykiske lidelser, tabt arbejdsfortjeneste, udgift til en anden lejlighed og meget mere. Jeg ville mene, at hun burde have haft 60.000 kr. Hun fik ikke 60.000 kr., hun fik heller ikke 40.000 kr., som retten fandt frem til, men hun fik 20.000 kr.

Under forslagets behandling i sin tid i folketinget blev der stillet i udsigt, at reglerne kunne tages op til revision, når der forelå et passende erfaringsgrundlag. Grundlaget er, som jeg sagde i indledningen, måske ikke særlig stort og omfattende, men vi bør i hvert fald gennemgå, hvad der er sket, og hvorfor det er sket.

Bjørn Elmquist (V):

I 1972 rejste venstres daværende medlem af folketinget, forhenværende minister Nathalie Lind på VKR-partiernes vegne spørgsmålet og kom endda med et forslag til en folketingsbeslutning om, at man skulle anvende statsmidler til erstatning til visse voldsofre. Der blev nedsat et udvalg, og i 1976 fik vi så vedtaget den lov, som nu gælder.

Dengang blev det helt klart fra venstres side sagt, at man beklagede, at det ikke blev et egentligt retskrav. Man ville godt også have haft erstatning for tingsskade med, og man havde faktisk helst set, at det var et spørgsmål, der blev afgjort af domstolene. Man var ikke så forfærdelig glad for, at det

blev lagt over til et særligt erstatningsnævn. På den baggrund var det, at man fra venstres side kun kunne medvirke til loven med understregning af, at der var tale om en foreløbig ordning, og at den skulle tages op til revision på et senere tidspunkt.

Det sker nu, og det skal være VS' fortjeneste, synes jeg nok, at vi får denne debat i folketingssalen. Men jeg må sige, jeg er lidt forundret over, at det er så svært allerede nu at komme med en undersøgelse af, hvad praksis har været. Selvfølgelig tager jeg justitsministerens ord for pålydende. Når han siger, det ikke kan lade sig gøre, så er vi helt klar over, at det er den rigtige besked, vi får. Men i og med at bl.a. mit parti ved lovens vedtagelse i 1976 havde disse kritiske bemærkninger og det blev helt klart aftalt, at man skulle have denne revision, kan man godt forbavses over, at det ikke kan lade sig gøre at slå tilbage i opgørelserne og beslutningerne og foretage denne status.

I dag ved behandlingen af VS' forslag er det som dengang stadig venstres ideale krav, ideale ønsker til ordningen, at der bliver tale om et egentligt retskrav. Vi vil også gerne have, at tingsskade inddrages, og vores principielle opfattelse er stadig væk, at det var bedst, om det var et domstolsanliggende.

Vi er klar over, at der kan være nogle konsekvenser heraf for økonomien, men det er dog vor opfattelse, at de er meget beskedne. Umiddelbart er det vor opfattelse, at det er ganske beskedent, hvad det kan have af betydning. Skulle det vise sig, at det kommer til at koste nogle flere penge, så kunne vi da overveje, om vi ikke kunne spare dem ved at ophøre med den dobbeltadministration, der finder sted i det tilfælde, hvor der foreligger en domstolskendelse. Hvor man har gerningsmanden eller kvinden, og hvor man har en dom for, hvor meget erstatningen skal lyde på, er der ingen grund til at lade et erstatningsnævn komme ind og se nærmere på det.

Sådan som det ser ud og med justitsministerens udsagn om, at det ikke kan lade sig gøre at lave en opgørelse nu, takker vi ministeren for tilsagnet om, at der kommer denne undersøgelse. Jeg ville godt spørge igen: Har ministeren nogen forestilling om, hvor lang en periode sådan en undersøgelse skal strække sig over? Ministeren er selv inde på, at det bliver en lidt mærkelig undersøgelse, når

[Bjørn Elmquist]

nævnet selv skal sidde og undersøge, hvilke afgørelser det er nået frem til. Det er en lidt besynderlig undersøgelse, man skal i gang med. Hvor lang en periode har ministeren tænkt sig at undersøgelsen skal strække sig over? Kunne vi få ministeren til at love, at han også får udarbejdet en statistik, så vi kan se, hvilke sager der allerede er afgjort ved domstole, og hvilke sager erstatningsnævnet må tage op uden nogen domstolsprøvelse, fordi man ikke har fundet gerningsmanden?

Vi ville også gerne til sin tid have en opgørelse over de økonomiske konsekvenser, der ville være ved, om man opfyldte de ideale krav, som jeg her har fremsat på venstres vegne.

Alice Faber (SF):

Jeg kan tilslutte mig de af hr. Bjørn Elmquist stillede spørgsmål til justitsministeren, for jeg synes, det fremgår meget klart, at vi har brug for, at nævnets arbejde bliver fremlagt, og jeg er også uforstående over for, at det har været så svært at komme frem med, hvad det er, der er sket, når man tænker på, hvad der i debatten i forbindelse med lovforslagets fremkomst blev drøftet. Jeg synes også, debatten viser, at der var megen usikkerhed med hensyn til, hvilken stilling man skulle tage, fordi man bevægede sig på et helt nyt område. F.eks. gik vores ordfører på det tidspunkt, fru Ebba Strange, ind for billighedserstatningen, men som udviklingen har været, kan vi nu helt tilslutte os VS' beslutningsforslag. Vi finder også, at det er vigtigt, at man nu går over til et retskrav på baggrund af de sager, som har været fremme i pressen. Men som sagt har vi brug for at få mere at vide om, hvordan nævnet har arbejdet, og hvordan de sager er forløbet, sådan at vi ikke bare skal nøjes med avisoverskrifter, selv om jeg nok må sige, at det har været forskrækkende at se den måde, nævnet har arbejdet på.

Knud Lind (FP):

Indledningsvis må jeg sige til fru Lis Møller, at meget kan man sige til gunst for voldtægts ofre, men at man er blevet voldtaget af en professionel voldtægtsforbryder, det er vist ikke helt korrekt.

Fremskridtspartiet vil gerne tilkendegive, at vi er positive over for VS' beslutningsfor-

slag, der opfordrer regeringen til en ændring af lov nr. 277 af 26. maj 1976 om erstatning til ofre for voldsforbrydelser, således at den gældende billighedserstatning ændres til retskrav i de sager, hvor der foreligger dom vedrørende erstatningsudmålingen.

Såfremt en domstol har truffet en beslutning om erstatningen og dens størrelse, må det skønnes ganske unødvendigt at afgøre samme erstatning i et erstatningsnævn senere. Det er dobbelt administration, og det går vi i fremskridtspartiet ikke ind for. Fremskridtspartiet går ind for, at man som retsprincip i videst mulig udstrækning afgør erstatningsspørgsmålet i forbindelse med selve strafferetssagen.

Jeg vil i øvrigt tilkendegive, at såfremt bemærkningerne er rigtige, finder jeg det utilstedeligt, at loven i dag administreres således, at en erstatning udmålt af domstolene på 10.000 kr. senere af erstatningsnævnet kan ændres til et beløb på 550 kr. Umiddelbart skønnes dette ikke rimeligt, men da forslagsstillerne ikke har givet nogen nærmere grundelse for, hvorfor erstatningsnævnet har ændret denne beløbsstørrelse så drastisk, kan det være, at hr. Wilhjelms kan fortælle os det her.

Det er klart, at erstatningen bør bevares, og i øvrigt mener jeg, det er vigtigt, at staten giver erstatning til ofre for forbrydelser, fordi gerningsmanden i de fleste tilfælde ikke er i stand til at betale den pådømte erstatning. Det mener jeg også man i højere grad end hidtil bør tage højde for.

Vi lægger også vægt på, at erstatningen ydes på et tidligt tidspunkt i forbindelse med retssagens afgørelse og ikke et år senere efter et billighedsprincip.

Jeg finder det også urimeligt, at nævnet i henhold til lovens § 16 har den endelige administrative afgørelse af de sager, der indbringes for nævnet. Det afskærer den forrettede fra at gøre sine krav gældende ved hjælp af domstolene i de tilfælde, hvor det er staten, der yder erstatningen. Jeg vil bede ministeren kommentere § 9 i loven om erstatning fra staten. Der står: »Justitsministeren kan fastsætte regler om, at krav under et bestemt beløb ikke erstattes.«

Jeg vil gerne vide, hvor lav beløbsrammen i dag er. Et lille beløb for et fattigt menneske kan godt være et retmæssigt krav f.eks. for en folkepensionist, medens det måske for

[Knud Lind]

andre ikke virker som noget stort beløb i erstatning.

Når vi taler om erstatning, vil jeg tillade mig at gøre en enkelt bemærkning om domstolenes udmåling af erstatning. Man får til tider det indtryk, at dommerne med lys og lygte leder efter en juridisk spidsfindighed for at undgå at give erstatning, f.eks. i civilretlige sager, hvor kommunale og offentlige instanser er sagsøgt af enkelte borgere. Man mærker et ubevidst plus til den offentlige kasse i dommernes fastsættelse af erstatningsbeløbet.

Jeg vil også gøre opmærksom på, at jeg har erfaret, at de pådømte sagsomkostninger langt fra er tilstrækkelige, og jeg mener derfor, at der bør ske en kraftig justering for så vidt angår sagsomkostningerne. Borgere, som ikke har en retshjælpsforsikring, er ilde stedt, fordi erstatningsbeløbet aldrig dækker de faktiske advokat- og retsomkostninger. Billighedsprincippet lever således lige så godt i domstolenes regie som i erstatningsnævnet.

Jeg mener i øvrigt, at syns- og skønsmandsordningen bør laves om, således at de sagkyndige bliver en slags domsmænd i civilretlige sager.

Vi kan i øvrigt tiltræde VS' forslag.

(Kort bemærkning).

Lis Møller (KF):

Nu skulle hr. Knud Lind jo være mere sagkyndig hvad politiet angår, men jeg fulgte den kvinde igennem 2 år, både ved politiet og i retten, og politiets forklaring var, at det antagelig var en professionel sædelighedsforbryder, og jeg har det skriftligt. Efter beskrivelsen kendte politiet også manden og kunne altså anholde ham efter kort tids forløb.

Nør Christensen (CD):

Af de bemærkninger, der følger dette forslag, fremgår det, at det var med stor betænkelighed, at man i første omgang valgte billighedsprincippet, således at erstatning ydes efter en rimelighedsvurdering. Det er naturligt, at man er på vagt, når udtrykket »billighedsprincip« anvendes, men det reelle er vel, at den erstatning, som staten yder, skal være rimelig. Man kan vel sige, at det ikke må blive en »forretning«.

Den økonomiske udvikling i Danmark er ikke siden 1976 blevet bedre, og vi må som

udgangspunkt være på vagt over for enhver udgift. Må jeg understrege, at dette ikke er udtryk for en negativ holdning, det er kun udtryk for påpasselighed med udgifterne.

Desværre er der ikke talmæssige oplysninger til opklaring af problemernes omfang. Derfor vil jeg udtrykke glæde over, at der nu er iværksat en undersøgelse, så vi, når undersøgelsen foreligger, kan få et bedre vurderingsgrundlag. Justitsministeriet har tidligere givet udtryk for, at erstatningsspørgsmålet kan administreres af domstolene – dette fremgår af bemærkningerne – og videre tales der om bilighedsordning af overvejende social karakter. Netop »social karakter« finder jeg vigtigt med henvisning til mine indledende bemærkninger om, at det bliver en »forretning«.

Derfor mener jeg, at vi måske i udvalget bør drøfte, om man fra statens side i højere grad kunne tænkes yderligere at tilbyde øget hjælp i form af psykiatrisk behandling og ophold på kurcentre osv. Det er vel det væsentligste for den pågældende, at han/hun så lempeligt som muligt kan komme sig. Det er det væsentligste både for den, der har været udsat for forbrydelsen, og for samfundet, at der hjælpes, og det er vigtigere, at der kan behandles så godt som muligt, fremfor at man får et eller andet kontantbeløb i lommen.

Sammenfattende kan jeg sige, at vi først og fremmest ønsker øget hjælp til den enkelte, og vi afventer udvalgsbetænkningen, idet jeg her til afslutning vil bekræfte, at vi vil stille os positivt under udvalgsarbejdet.

Bernhard Baunsgaard (RV):

Justitsministeren meddelte, at han fandt det rimeligt og havde bedt om, at kommissoriet for det udvalg, der skal nedsættes, også kom til at omfatte spørgsmålet om erstatning fra staten til ofre for forbrydelser. Nu kan et udvalg, hvis det skal blive færdigt på rimelig kort tid, ikke nå at tage sig af alting, og jeg må sige, at det forslag fra venstres ordfører, hr. Bjørn Elmquist, var klart og virker hurtigt. Jeg kan ikke se, at vi i udvalget ikke meget hurtigt skulle kunne enes om at henstille til justitsministeren, at han lader et par embedsmænd i departementet undersøge, hvad der er sket, siden loven blev indført, hvilken praksis der har dannet sig, sådan at vi kunne

[Bernhard Baunsgaard]

vedtage denne folketingsbeslutning i denne folketingssamling. Der må være et solidt flertal for den, idet jeg går ud fra, at venstre vil stemme for den, når vi har fået disse undersøgelser, og jeg håber så, at venstre kan overtale de øvrige regeringspartier til det. Det vil jeg da i hvert fald mene måtte være et rimeligt mål for udvalgsbehandlingen. Lad os få oplysningerne via departementet. Ministeren må kunne sætte et par folk derovre til at søge de oplysninger, og lad os så få det gennemført efter den opskrift, som venstre gav her, nemlig at det bør være domstolene, der afgør erstatningen, og at vi stryger det omsvøbsdepartement, erstatningsnævnet jo i så tilfælde ville være.

Wilhjelm (VS):

Jeg vil gerne først takke for en altovervejende positiv modtagelse af dette beslutningsforslag.

Justitsministeren og specielt socialdemokratiets ordfører hældede mest til, at nu skulle vi sende forslaget over til det udvalg, der også blev nævnt i forbindelse med SFs lige netop drøftede forslag. Det kan man da godt overveje, synes jeg, når det drejer sig om det generelle, om billighedsprincippet eller retsprincippet, men jeg har svært ved at se, at det skulle være nødvendigt eller særlig velbegrundet, når det drejer sig om det meget begrænsede antal sager, som er særlig oprørende, og hvor det drejer sig om at få indført retsprincippet for de sager, der allerede er pådømt, og hvor erstatningerne allerede er udmålt ved domstolene. De sager synes jeg godt man kunne pille ud.

Jeg synes også, at man godt kan sætte spørgsmålstegn ved, hvorvidt det udvalg, som de andre ting skal behandles i, egentlig er rigtigt sammensat til dette her. Det har jo ikke specielt med voldtægtssager at gøre. Det er en del af dem – en væsentlig del af dem – men erstatningsnævnsområdet er jo et helt generelt område, hvor der i princippet er alle mulige andre sager også. I det materiale, justitsministeren har overladt retsudvalget, får vi ganske vist ikke det andet udvalgs sammensætning. Vi får kun at vide, hvem der er udpeget til formand for det, men jeg noterede op, da justitsministeren nævnte det, at – hvis jeg fik det hele med – der var repræsentanter for retsvæsenet, Advokatrådet, og så

kommer noget ret specifikt: ligestillingsrådet, Danske Kvinders Nationalråd, Dansk Kvindesamfund og Joan-Søstrene. Hvorfor det skulle være den allermest relevante sammensætning for et udvalg, der skal kigge på erstatningsnævnets funktion og lovgivningen om erstatning fra staten til ofre for forbrydelser, har jeg lidt svært ved at se. Så jeg synes, det er overflødigt i hvert fald for den del af sagerne vedkommende, som er afgjort og udmålt ved domstolene.

Dér var jeg meget glad for især venstres ordførers indlæg. Jeg mener, vi er helt på linje i denne sag. Vi har de samme ideelle ønsker – som hr. Bjørn Elmquist sagde – med hensyn til denne lovgivning, nemlig at det skal være et egentligt retskrav, at det også skal omfatte tingsskade, og at det burde være et domstolsanliggende.

Når vi har afstået fra at foreslå det så kategorisk, har det kun været, fordi vi ikke kunne få oplyst de økonomiske konsekvenser. Som man kan se på det spørgsmål, jeg ikke bare loyalt henviser til, men aftrykker i forslaget som bilag, har vi ikke kunnet få de oplysninger, men som det også fremgår af bemærkningerne, er vi enige med venstre i, at det ville være det ideelle. Vi har ikke villet overbyde og foreslå noget, der måske viser sig at være mægtig dyrt, eller hvoroverfor vi kan blive mødt med økonomiske indvendinger, som vi ikke kan svare på, fordi vi ikke kan få oplysningerne. Derfor har vi foreslået noget, der er betydelig mere beskedent.

Men jeg er også enig med venstres ordfører i, at det er mærkeligt, at vi ikke kan få disse oplysninger, især i betragtning af, at denne lov i sin tid blev gennemført under den udtrykkelige forudsætning, at nu skulle man se i et par år, hvordan den virkede, og derefter skulle man tage spørgsmålet om billighed eller retsprincip op igen. At man så har haft en administration af loven, hvor nævnet simpelt hen ikke er i stand til at lave de oversigter – og jeg har været igennem nævnets årsberetninger, hvoraf man heller ikke kan se det – kan ikke være rigtigt.

Jeg synes, at behandlingen i salen i dag viser, at det nu er et krav til justitsministeriet, at disse oversigter laves.

Vi skal ikke have nogle mystiske oversigter over fremadrettet virksomhed, som selvfølgelig, som hr. Bjørn Elmquist rigtigt siger, vil være påvirket af, at man nu ved, man bliver

[Wilhjelm]

kigget over skulderen. Vi skal have oversigterne over, hvordan praksis har været i de år, hvor man har kørt uden at vide, at man blev kigget over skulderen. Kan justitsministeriet ikke klare det, er jeg helt sikker på, at retsudvalget kan stille et par volontører – jeg går ud fra, at hr. Bjørn Elmquist er til rådighed, og jeg er til rådighed. Så kan vi bare få adgang til nævnets arkiver, skal vi nok klare den sag, i hvert fald for det begrænsede antal sager, hvor der allerede har været erstatningsudmåling ved domstolene. Det kan ikke være særlig omfattende. Skal vi aftale, hr. Bjørn Elmquist, at det klarer vi på en uges tid, når først vi får adgang til de ting?

Fru Lis Møller var inde på, at 6 måneder var dog ikke så galt. Hun havde eksempler på 2 år, og jeg ved godt, der er mange flere eksempler end dem, vi har nævnt her. Der er meget grellere eksempler. Jeg vil da gerne nævne et andet et, som fik et ledende socialdemokratisk folketingsmedlem til at engagere sig i denne sag noget mere direkte, synes jeg, end ordføreren gjorde i dag.

Det var et eksempel, hvor en ung mand bliver invalideret ved et voldeligt overfald i den grad, at han mister sin uddannelsesstøtte, fordi de sociale myndigheder mener, at han, som han nu ser ud, er ude af stand til at gennemføre en uddannelse. Han har altså fået ødelagt uddannelse og liv og helbred. Den udmålte erstatning var på – hvis jeg nu skal anonymisere det lidt og runde beløbet ned/op – 50.000 kr. Men det, som nævnt gav, var 1.900 kr. – 1.900 kr. for et sådant tilfælde! Jeg synes, vi burde kunne klare de sager, hvor domstolene har udmålt erstatningen, i denne samling, som hr. Bernhard Baunsgaard siger. Jeg tror endda, hr. Bernhard Baunsgaard gerne ville gå videre og tage det mere generelle, men i hvert fald de sager, hvor domstolene har udmålt erstatningen.

Det er jo ikke bare, som hr. Knud Lind siger, dobbelt administration, overflødigt bureaukrati – det er det også, som vi gør opmærksom på i bemærkningerne – men det er jo også det, at hvor domstolene træffer deres beslutning efter at have hørt parterne, når der har været procedure i sagen, træffer nævnet sin beslutning uden overhovedet at høre parterne.

Hr. Knud Lind spurgte, om jeg kunne oplyse, hvad begrundelsen har været for at sæt-

te erstatningen ned i det eksempel, vi nævner i bemærkningerne, fra 10.000 kr. til 550 kr. Nej, det kan jeg ikke, hr. Knud Lind, for der blev ikke givet nogen begrundelse . . . .

Anden næstformand (Mette Madsen):

Man skal tale i tredje person til medlemmerne.

Wilhjelm (VS):

Det kan jeg ikke oplyse hr. Knud Lind om, for der er ikke givet nogen begrundelse – det var vist i tredje person. Jeg kan derimod oplyse hr. Knud Lind om – og det er ikke for at skose; vi har alle sammen travlt her om foråret, og det vælter ind med forslag – at vi faktisk har nævnt i bemærkningerne, at »nogen begrundelse for den kolossale afvigelse fra domstolenes erstatningsudmåling gives ikke med ét ord«, og det er det normale.

Jeg takker som sagt for modtagelsen. Jeg synes, at det generelle spørgsmål om retsprincip i stedet for billighedsprincip måske nok trænger til lidt mere grundig overvejelse – og det kunne godt være i det udvalg, selv om det ikke er specielt genialt sammensat til det formål – men det mere begrænsede spørgsmål om de sager, hvor udmåling allerede er sket ved domstolene, burde vi kunne klare i denne samling.

(Kort bemærkning).

Bernhard Baunsgaard (RV):

Jeg er blevet gjort opmærksom på, at det var lidt urimeligt, at jeg ikke omtalte, at fru Lis Møller faktisk havde samme mening som hr. Bjørn Elmquist med hensyn til, hvor hurtigt vi kunne nå at tage stilling til dette, og det gør det kun nemmere, for så kan der jo blive et endog særdeles solidt flertal for at bede om, at dette bliver hurtigt ordnet.

Jeg beder fru Lis Møller undskyldte, at jeg ikke omtalte det i første omgang.

(Kort bemærkning).

Bjørn Elmquist (V):

Det er foranlediget af det, som hr. Wilhjelm og hr. Bernhard Baunsgaard har sagt her fra talerstolen. Jeg synes, de har været lovlig hurtige til at tage mine og nu senere også fru Lis Møllers – men fru Lis Møller

[Bjørn Elmquist]

må selvfølgelig tale for sig selv – indlæg til indtægt for, at vi uden videre skulle kunne gå ind i et flertal, som så vil gå imod det, som justitsministeren har lagt op til.

Jeg har udtrykkeligt heroppe talt om vore ideale krav, og det er ikke, fordi jeg bliver bange for vores egen skygge, men jeg har også helt tydeligt sagt, at vi hilser den undersøgelse, som justitsministeren har lovet, velkommen. Han har selv gjort opmærksom på, at det kan blive en noget besynderlig undersøgelse, men det må vi jo så tage.

Mit hjertesuk har ikke været over det, ministeren har sagt om, at det ikke kan lade sig gøre at gøre erstatningsnævnets praksis op, men en stille undren over, at erstatningsnævnet ikke selv fra starten af – og det er helt tilbage fra 1976, og det er bestemt ikke den nuværende justitsministers, hr. Erik Ninn-Hansens, ansvar – har forberedt sig på at skulle kunne lægge materiale frem til en drøftelse i folketinget af revisionen, når nu vi selv har gjort opmærksom på det i 1976 ved lovens vedtagelse.

(Kort bemærkning).

Knud Lind (FP):

Jeg vil bare sige til venstres ordfører, hr. Bjørn Elmquist, at det er min erfaring, at idealerne aldrig står mål med, hvad venstre senere beslutter sig til.

Men foranlediget af hr. Wilhjelm's eksempler – og han nævnedes, at man overhovedet ikke kunne give nogen som helst grund for, hvorfor man sætter erstatningsbeløbene så drastisk ned – og af, at ministeren samtidig taler om, at man vil lave noget med nogle fremtidige undersøgelser, mener jeg, det må være rimeligt, at retsudvalget ser et bredt udsnit af de afgørelser, som er truffet i erstatningsnævnet, så vi kan se, om der er rimelighed i disse beslutninger. Der er jo altså kommet nogle tilfælde, hvor man kan se ikke begrundelsen, men dog, at der er ret store forskelle på det, som retten træffer beslutning om, og det, dette billighedsnævn, eller hvad man kan kalde det, træffer beslutning om.

(Kort bemærkning).

Bernhard Baunsgaard (RV):

Det var da bedrøveligt at høre hr. Bjørn Elmquist nu. Jeg forstår, at fru Lis Møllers

ord, der måske i første omgang virkede knap så kraftige, stadig væk står ved magt. Fru Lis Møller synes stadig væk, at vi hurtigt må kunne ordne denne sag, og det glæder mig. Så kan jeg kun sige, at så håber jeg, at fru Lis Møller kan sætte lidt mod og mandshjerte i hr. Bjørn Elmquist, så han ikke får hæftet på sig det, som engang blev sagt om et andet mandligt medlem af dette ting, nemlig: »Et ord er et ord, og en mand er en kar-kulud.«

(Kort bemærkning).

Alice Faber (SF):

Ud over, at det er et ideelt krav, synes jeg også, det er et ideelt krav, at det går hurtigt, så jeg vil meget gerne slutte mig til dem, der nu er tilbage, hvem det så er. Om det er hr. Bernhard Baunsgaard og hr. Wilhjelm – og jeg ved ikke rigtig, om fru Lis Møller er med – det er noget, som vi så må vente og se.

(Kort bemærkning).

Bjørn Elmquist (V):

Jeg skal nok lade være med at sige ret meget mere, for jeg stillede i mit første indlæg det spørgsmål til justitsministeren, hvor lang en periode han havde tænkt sig at denne undersøgelse skulle strække sig over. Jeg er sikker på, vi alle sammen er meget spændt på at høre justitsministerens svar på det, inden vi selv kaster os ud i vores debat om, hvor lang tid det skal vare.

(Kort bemærkning).

Lis Møller (KF):

Nu tror jeg, det er bedst, at jeg selv siger det. Jeg vil gerne gentage min slutning: grundlaget for en undersøgelse er, som jeg sagde i indledningen, måske ikke særlig stort og omfattende, men vi bør i hvert fald gennemgå i retsudvalget, hvad der er sket, og hvorfor det er sket.

Justitsministeren (Ninn-Hansen):

Tendensen i den debat, vi har haft, er ganske klar. Man kan ikke sige, at der er udelte tilfredshed med loven af 1976, tværtimod er der fra alle sider enten en direkte kritik eller i hvert fald en åbning i retning af, at man skal kunne ændre det system, vi har haft i forbindelse med denne lovgivning.

[Justitsministeren]

Det overrasker mig ikke. Det var for så vidt derfor, at jeg åbnede vejen til, at det udvalg, som jeg nu har nævnt flere gange, fik mulighed for ikke alene i voldtægtssager, men også i voldssager at bedømme spørgsmålet om erstatninger og erstatningsfastsættelse. Men hvis den fremgangsmåde ikke er tilfredsstillende over for de ønsker, man har, vil jeg da foreslå, at vi i retsudvalget drøfter andre muligheder, som det er blevet nævnt, og det er da klart, at justitsministeriet står til rådighed med hensyn til at fremskaffe de oplysninger, man ønsker.

Jeg kan nævne, at der i 1982 i erstatningsnævnet er påkendt 1.190 sager, og at de tilkendte erstatninger beløber sig til godt 8 mill. kr. Det er en oplysning, der vel i og for sig ikke siger så forfærdelig meget om de enkelte tilfælde og de forskelle, der er blevet fremhævet, men vi medvirker meget gerne til, at man får yderligere oplysninger frem, og så kan vi jo se på, hvordan man skal forberede en ændring af loven, hvilket jeg tror man kan sige efter almindelig opfattelse bør finde sted.

Bernhard Baunsgaard (RV):

Jeg vil gerne sige justitsministeren tak for den åbning, ministeren kom med her. Jeg synes, at vi så hurtigst muligt i retsudvalget må gå i gang, så vi kan få ordnet dette forslag, som der, som ministeren sagde, synes at være en ret bred enighed om skal ændres.

Wilhelm (VS):

Jeg vil også gerne takke for ministerens opsummering, eller hvad vi skal kalde det, som jeg synes viser, at ministeren kan høre græsset gro. Jeg er ganske enig med hr. Bjørn Elmquist i, at det i hvert fald ikke kan bebrejdes vores nuværende justitsminister, at disse ting ikke er blevet katalogiseret på en sådan måde, at det er nemt at gå til at se, hvordan erfaringerne har været, men jeg synes, det er et helt oplagt krav fra folketinget, at selv om det bliver en lille smule vanskeligere at lave den opgørelse, må den altså også laves bagudrettet, når man i sin tid vedtog loven under den forudsætning: »Efter at ordningen har fungeret i nogen tid, kan man på baggrund af de indvundne erfaringer overveje, om der er grundlag for at ændre ordnin-

gen, således at skadelidte får et egentligt retskrav på erstatning.«

I betragtning af, at det var forudsætningerne for vedtagelsen, er det egentlig ikke særlig hensynsfuldt over for folketinget, at man slet ikke har gjort tingene op på den måde. Det, vi har ønsket, var langt mere beskedent end at få den meget store oversigt over, hvordan det hele har fungeret. Det var alene, om man kunne redegøre for, i hvilket omfang nævnet vedrørende erstatning til ofre for forbrydelser i den seneste beretningsperiode – og det var dengang 1981 – har truffet afgørelser om erstatningsbeløb afvigende fra de af domstolene i samme sag udmålte beløb. Det er altså meget færre sager, jeg ved ikke hvor mange, men væsentligt færre, en brøkdel af de omkring 1.200 sager, som ministeren siger er det årlige antal sager i erstatningsnævnet. Det forstår jeg nu at vi selvfølgelig omsider får, og det takker jeg for.

Så har jeg kun én bemærkning til, og det er til hr. Knud Lind, hvor jeg nok anstændigvis må tilføje, at der normalt ikke bliver givet begrundelser ud over, hvad man kan læse i selve det, vi også har citeret, at i den sag, vi nævner her, er de første erstatninger på 10.000 kr. udmålt af domstolene for tort. I det, som erstatningsnævnet finder ud af, nemlig at det kun skal være 550 kr., står »for svie og smerte«. Man kan altså indirekte læse, at man ikke har villet give erstatning for tort, for nu at være meget præcis, men man kan ikke få nogen som helst begrundelse for, hvorfor man ikke fandt, at der skulle gives erstatning for tort.

Så tror jeg, jeg har været helt udførlig – og loyal over for nævnet også.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling

vedtoges uden afstemning.

Anden næstformand (Mette Madsen):

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til retsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

7) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 48:

Forslag til folketingsbeslutning om hjælp til voldtægtsofre.

Af Tove Niemann (FP) m.fl.
(Fremsat 18/1 83).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Justitsministeren (Ninn-Hansen):

Forslaget fra fremskridtspartiet går ud på at sikre, at voldtægtsofre får adgang til, hvis de ønsker det, at blive afhørt af en kvindelig betjent. Det synes jeg er et helt rimeligt og rigtigt ønske at have, og jeg er enig i, at det bør være sådan, at voldtægtsofrene i videst muligt omfang kan afhøres af kvindelige betjente, når de ønsker det.

Jeg kan da også oplyse, at man allerede i dag søger at efterleve dette princip i de enkelte politikredse.

Jeg må dog samtidig gøre opmærksom på, at det på grund af de gældende personaleforhold inden for politiet ikke altid vil være muligt at imødekomme et ønske om, at det er en kvindelig betjent, der afhører. Der har igennem en del år været en del tilbageholdenhed med ansættelse af kvindelige politibetjente. Vi kan heldigvis sige, at det har ændret sig ikke så lidt i den sidste tid. Jeg ved også gennem samtaler med begge politiorganisationer, at de i allerhøjeste grad støtter tanken om at få ansat flere kvindelige betjente, og hvis og når det bliver tilfældet, skulle der så være en større mulighed, end der er i dag, for at få opfyldt det ønske, der fremgår af forslaget.

Så må jeg også under denne sag igen henviser til det udmærkede udvalg, der er nedsat, og dér tror jeg, enhver vil sige, at med hensyn til udvalgets sammensætning og den opgave, udvalget har, er det noget ganske naturligt, at man også beskæftiger sig med det spørgsmål, som fremskridtspartiet her har rejst.

Lise Østergaard (S):

Om fremskridtspartiets forslag gælder det samme som for SFs forslag, men det trækker

i endnu langt højere grad et meget begrænset hjørne af et stort problemområde frem. Ikke noget uvæsentligt hjørne, men alligevel løsrevet fra sin sammenhæng.

For mig er der ingen tvivl om, at mange kvindelige voldtægtsofre føler sig mere tryg ved at kunne udtale sig til en kvindelig fremfor til en mandlig afhører. Men nu er det jo sådan, som justitsministeren allerede har gjort opmærksom på, at voldtægtsofre allerede har denne ret i det gørlige omfang, og denne begrænsning er alene af praktisk art.

Jeg synes, det ville være udmærket at få oplyst, om vi her i virkeligheden står over for et betydeligt eller et ubetydeligt problem. Hvor ofte sker det, at voldtægtsofre beder om en kvindelig afhører uden at kunne få ønsket opfyldt, fordi der ikke er nogen i miles omkreds? Det er klart, at opklaringen af en sag ikke tåler den forsinkelse, der ville indtræde, hvis en kvindelig medarbejder skulle hentes langvejsfra. Hvor meget mere kvindeligt personale ville behøves, hvis denne ret skulle opfyldes umiddelbart over hele landet? I hvilket omfang er det muligt at foretrække kvindeligt personale ved nybesættelser af stillinger inden for politiet? Og ikke mindst vigtigt: hvilke konsekvenser ville det få for løsningen af andre politimæssige opgaver?

Men som sagt, fremskridtspartiets forslag tager fat i et lille hjørne af et meget omfattende problem, som jeg vil foretrække at ansøge i en lidt større sammenhæng. Det, der for mig er det helt afgørende vigtige, er at sikre, at et voldtægtsoffer overhovedet er klar over – og det vil sige bliver gjort bekendt med – sine rettigheder. Det må påhvile politiet, som er den første instans, hun møder, at gøre hende bekendt med hendes rettigheder og derved give hende mulighed for at vælge, hvad hun ønsker i denne sammenhæng: afhøring af en mandlig eller en kvindelig afhører. Hun skal vide, at hun har ret til at begære det, og hvis begæringen ikke kan opfyldes, ville jeg synes, det var rimeligt, at hun har ret til en kvindelig bisidder efter eget valg.

Måske endnu vigtigere finder jeg, at voldtægtsofferet straks fra begyndelsen bliver gjort bekendt med, at hun også har ret til advokatbistand allerede fra den første afhøring. Det er der mange kvinder som ikke ved noget om, og det bør politiet informere om. Også dette kan jo sikkert være vanskeligt at opfylde i praksis, fordi en advokat skal være